

Област Русе

▶ Население (2016)	224 582
▶ Територия (кв.км)	2803,4
▶ Брой на населените места	88
▶ Дял на населението в градовете (%)	77,6

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на областта продължава да се повишава, но ръстът му е значително по-нисък от средния за страната. Увеличаването на активността на трудоспособното население води едновременно до повишаване на заетостта и намаляване на безработицата. Инвестиционната активност в областта като цяло нараства, но остава под средната за страната. Качеството на пътищата продължава да се влошава с бързи темпове. Повечето от местните данъци и такси са по-ниски от средните за страната. Оценката за прозрачността на местните администрации остава по-висока от тази в страната.

През последните няколко години застаряването в област Русе е по-бързо и по-дълбоко в сравнение с общата тенденция за страната, като основната причина е ниският естествен прираст. Резултатите на матурите на зрелостниците от областта са близки до тези в страната. Русе продължава да е сред областите с най-голям недостиг на лекари. Правораздаването в областта се характеризира със сравнително слаба натовареност на съдиите и висок дял на приключилите в 3-месечен срок дела. Област Русе се характеризира с висока свързаност с пречиствателни станции за отпадъчни води. Културният живот е сравнително интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

БВП на човек от областта продължава да се повишава и през 2015 г., но ръстът му е значително по-нисък от средния за страната – 2% при 7% за страната. Така БВП на човек от местното население достига близо 10 000 лв., докато в страната вече надхвърля 12 000 лв.

Заплатите в област Русе също нарастват непрекъснато, достигайки 8563 лв. годишно при 12 535 лв. за страната през 2015 г. След като през 2013 и 2014 г. доходите на лице от домакинството за първи път от 15 години са под средните за страната, през 2015 и 2016 г. Русе отново е сред областите с по-високи от средните доходи, въпреки че разликата е малка – 5263 лв. годишно в област Русе при 5167 лв. за страната.

През 2015 г. делът на хората, живеещи с материални лишения в областта, намалява, а този на хората, живеещи под националната линия на бедност, се повишава значително, но и при двата индикатора стойностите са около средните за страната.

Пазар на труда

Икономическата активност в областта се повишава значително и през 2016 г. и вече приближава средната за страната – 66,8% при 68,7% за страната. Увеличаването на активността на трудоспособното население води едновременно до повишаване на заетостта и намаляване на безработицата, но докато безработицата вече за четвърта поредна година е по-ниска от средната, заетостта не успява да навакса разликата и остава по-малка. През 2016 г. коефициентът на заетост в област Русе е 62,2% при 63,4% за страната, а коефициентът на безработица – 7,0% при 7,7% за страната.

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години в областта се подобрява през последните години и през 2016 г. е подобна на тази в страната. Същевременно коефициентът на демографско заместване остава нисък – 55,1% при 62,8% за страната. Това означава, че в областта има сравнително малко младежи на възраст 15–19 години, които да заместят предстоящите да се пенсионират лица на 60–64 години.

Инвестиции

Инвестиционната активност в областта като цяло се повишава, но остава под средната за страната. Броят на нефинансовите предприятия се увеличава до 50 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната през 2015 г. Разходите за придобиване на ДМА също нарастват, достигайки 2227 лв./човек при 2973 лв./човек средно за страната. ЧПИ в областта обаче изостават значително и през 2015 г. дори се наблюдава отлив с 13% до 1501 евро/човек от населението с натрупване към края на годината. За сравнение ЧПИ в страната са над двойно по-високи – 3250 евро/човек.

Усвояването на европейски средства нараства, но също е под средното за страната. Към 30 юни 2017 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта достига 1012 лв./човек при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много отново усвоява община Бяла, а най-малко – община Борово.

Инфраструктура

Русе е един от основните логистични центрове в страната и гъстотата на пътната и железопътната мрежа е по-висока от средната за страната. По-голям е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 21,5% през 2015 г. при 18,6% в страната. Качеството на пътищата обаче продължава да се влошава с бързи темпове и през 2016 г. Русе е областта с най-малък дял на пътната настилка в добро състояние – 17,7% при 41,5% за страната.

Достъпът до интернет и използването му в областта остават по-високи от средните за страната.

Данъци и такси

Предвид това, че повечето от местните данъци и такси са относително ниски, оценката на област Русе в тази категория е добра. Изключение прави годишният данък за търговия на дребно, чийто усреднен размер за областта е сравнително висок. Причината е високият му размер в община Русе – 17 лв./кв.м при най-добро местонахождение на обекта, докато в останалите общини в областта ставката е около 4 лв./кв.м през 2017 г. Русе е и единствената община в областта, която повишава местен данък през 2017 г. – този върху недвижимите имоти на юридическите лица.

Администрация

Самооценката на местната администрация за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в област Русе намалява през 2017 г. при ръст за страната. Въпреки това областта продължава да е сред първенците по въвеждане на услуги на „едно гише“. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление обаче се повишава и остава по-висока от средната за страната. В рамките на областта като най-прозрачна отново е оценена община Русе, а най-малко прозрачни са общините Сливо поле и Бяла.

Развитие се наблюдава при обхвата на кадастралната карта в областта. През 2016 г. над 8000 ха от община Бяла влизат в кадастъра, с което делът на обхванатата територия от областта нараства до 13% при 23% в страната. Общините Ценово и Ветово остават с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

През последните няколко години застаряването в област Русе е по-бързо и по-дълбоко в сравнение с общата тенденция за страната. Така през 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години е 181,2% при 147,1% за страната. Основната причина за по-бързото застаряване е ниският естествен прираст в областта. През 2016 г. той остава –8,6‰ при –6,0‰ за страната. Механичният прираст пък намалява до –1,1‰ през 2016 г., но стойностите му остават в границите от последните 15 години.

Делът на градското население в област Русе е сравнително висок – 78% при 73% за страната през 2016 г., което е свързано и със запазването на относително висока гъстота на населението – 1727 души/кв.км при 1548 души/кв.км за страната.

Образование ●●●●

В областта се затвърждава тенденцията за сравнително бърз спад на дела на децата, записани в V–VIII клас. През 2016 г. той достига 75,1% и за втора поредна година е по-нисък от средния за страната (78,2%). В същото време делът на второгодниците и този на отпадналите от основното и средното образование са сходни със средните за страната.

През 2017 г. резултатите на зрелостниците от областта са близки до тези в страната. Средният успех на матурите по БЕЛ за областта е 4,17 при 4,22 за страната, а делът на слабите оценки е 6,19% при 7,98% за страната.

Намаляването на броя на студентите в областта за четвърта поредна година следва общата тенденция за страната.

Здравеопазване ●

Област Русе продължава да е сред областите с най-голям недостиг на лекари и през 2016 г. Един общопрактикуващ лекар отговаря средно на 2128 души от местното население (при един на 1611 души за страната), а на един лекар от водеща специалност се падат 609 души (при 530 души за страната).

По-нисък остава и броят на леглата в болниците спрямо населението, въпреки че се повишава за пета поредна година. Броят на леглата в МБАЛ достига 4,4 на 1000 души от населението при 5,1 на 1000 души за страната.

Въпреки недостига на лекари и сравнително ограничената леглова база в област Русе преминалите за лечение болни се увеличават през последните години и през 2016 г. за първи път относителният им брой изпреварва средния за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Правораздаването в област Русе се характеризира със сравнително слаба натовареност на съдиите и относително бързо правосъдие и през 2016 г. Местните наказателни съдии в окръжния съд разглеждат средно по 8,0 дела на месец при 9,4 дела на месец на съдия в страната. Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 96% (при 89% за страната), а делът на висящите дела остава по-нисък от средния за страната – 4% при над 8% за страната.

През 2016 г. за трета поредна година относителният брой на регистрираните престъпления в областта намалява и достига 8,9 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната. Същевременно разкриваемостта се увеличава и за първи път изпреварва средната за страната, достигайки 51% при 48% за страната.

Околна среда ●●

През 2015 г. емисиите на въглероден диоксид намаляват до 199 т/кв.км при увеличаващи се за страната вредни емисии до 324 т/кв.км. Образованите битови отпадъци в областта също намаляват, но остават значително над средните за страната – 508 кг/човек годишно в областта при 422 кг/човек в страната за 2015 г.

Въпреки че сравнително голяма част от населението живее в градовете, делът на хората в селища с обществена канализация остава по-нисък спрямо този в страната – 68,1% при 75,5% в страната през 2015 г. В същото време изградените преди няколко години (основно през 2011 г.) пречиствателни станции увеличават дела на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции, и той достига 64,6% при 62,3% за страната.

Култура ●●●●

Културният живот в областта е относително интензивен и през 2016 г. относителният брой на посещенията в местните театри се задържа на близо двойно по-високо ниво от този в страната – 607 посещения на 1000 души от населението при 322 на 1000 души за страната. Посещаемостта на кината също е висока – 815 посещения на 1000 души от населението при 778 на 1000 души за страната.

По-нисък остава интересът към местните музеи. През 2016 г. посещенията намаляват до 404 на 1000 души от населението при 734 на 1000 души за страната.

През 2016 г. се наблюдава и рязко намаляване на посещенията в библиотеките в областта до под средните нива за страната спрямо населението.

Ключови показатели за област Русе

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	8198	8629	8939	9694	9912	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4071	4416	4504	4553	5303	5263
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6783	7155	7589	8028	8563	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,0	14,6	16,3	12,1	21,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	65,6	66,4	66,0	63,5	65,9	66,8
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,0	57,8	57,7	56,6	60,0	62,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,6	12,9	12,5	10,8	9,0	7,0
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	22,0	22,1	23,6	23,6	24,4	26,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	47	47	47	48	50	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1647	1813	1907	2039	2227	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1428	1493	1616	1686	1501	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	43,2	51,4	57,6	64,6	60,9	72,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	23,9	26,0	29,0	30,2	26,0	17,7
Покритие на кадастъра (%)	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	13,2

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,1	-8,1	-8,0	-8,5	-8,6	-8,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,8	-1,4	0,2	-0,7	-0,2	-1,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,43	4,11	4,27	4,20	4,21	4,19
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,71	5,97	4,63	5,57	5,21	5,43
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	81,7	80,1	80,2	78,7	77,8	75,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,4	88,2	86,6	87,1	88,3	87,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	152,4	164,0	185,5	162,7	215,1	235,7
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,9	12,3	13,5	12,0	10,1	8,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	33,7	29,9	27,0	30,8	36,1	51,4
Дял на висшите наказателни дела (%)	4,4	3,9	3,1	11,7	6,3	3,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	63,7	63,9	64,2	64,5	64,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	304,4	225,1	208,3	208,3	199,1	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	1097	753	760	769	816	815
Посещения в театрите на 1000 души от населението	474	444	515	569	645	607